Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravništvo prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXI.

Cena lista je $6.00

Entered as second-class matter January 26, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 12. junija (June 12), 1928

Subscription $6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 137

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Kakšna je varnost človeškega življenja v premogovnikih?

Enaka ničli. Razstrelba je opalila zopet sedem rudarjev v premogovniku trdega premoga.

Pottsville, Pa.—Eksplozija je opalila sedem rudarjev v Repplierjevem premogovniku. Trije rudarji bodo najbrž umrli.

Razstrelba se je dogodila v poševnem hodniku štev. 8, pet sto čevljev globoko pod zemeljsko površino, v vzhodnem hodniku Mammonth. Bila je največja razstrelba zadnjih let na polju trdega premoga. Premogovniki trdega premoga se smatrajo varnim. Premogovniki se pregledajo vsak dan. Plinski preddelavci gredo v premogovnike že ob štirih zjutraj. S sabo imajo varnostne svetilke, ki dajo od sebe znamenje pri najmanjšem nabiranju plina. Ako se najde plin, tedaj se prostor zaznamuje, da so rudarji tako posvarjeni, naj bodo previdni, kadar pridejo na delo.

Dostikrat je prav malo plina. Rudarji ga dostikrat preženejo, ko vporabijo svoje jopiče kot pahljače. Ampak nepričakovano se naleti na večjo množino plina. V tem slučaju ga lahko vžge vsaka iskra ali plamenček in razstrelba nastane.

Med rudarji postoji vera, ako se je dogodila velika razstrelba, tedaj ji sledita zanesljivo dve. Nesreča v Matherju je posvarila rudarje, da so bili še bolj previdni. Dva dni kasneje je bilo ubitih sedem rudarjev, pet pa ranjenih v premogovniku Hudson Coal kompanije v Wilkes-Barru. Razstrelba v Repliarjevem premogovniku je tretja in zadnja v teku nekaj dni.

Če človek opazuje nesreče v premogovnikih in ne ve, da so poklicne in se dogajajo regularno, bi se čudil in povprašal, kje se vrši bitka. Dan za dnevom prinašajo rudarje iz premogovnikov zmečkane, raztrgane na kose, oslepljene, težko ranjene ali pa od plina hudo opaljene. Zdrave ljudi spreminjajo v teku dne v premogovnikih v človeške podrtine.

Kljubtemu se pa prav malo stori, da se varnost v premogovnikih poveča. Človek se čudi in strmi, da se nič ne stori za odpravo tega mesarenja rudarjev. Kapitalizem pozna le profit in ne varnostnih naprav.

KAMPANJA MED TEKSTILNIMI DELAVCI NAPREDUJE.

Kompanijska unija Amoskeag kompanije prejela občuten udarec.

Manchester, N. H. — Kompanijska unija Amoskeag kompanije je žalostno pogorela, ko je v Manchester prišel Thomas F. McMahon, predsednik organizacije tekstilnih delavcev United Textile Workers, in je obdržaval več shodov s tekstilnimi delavci.

John L. Barry, predsednik Državne delavske federacije v državi New Hampshire, je obljubil pomoč v kampanji, da se organizira šest tisoč tekstilnih delavcev, ki delajo za Amoskeag kompanijo.

Merodajni faktorji kompanije škripljejo z zobmi, a pomagati si ne morejo, kajti delavci so hitro razumeli veliko razliko med kompanijsko in pravo unijo. Gibanje za organiziranje tekstilnih delavcev je povoljno.

Poskušen samomor.

Chicago. — Richard F. Ulrich, zobozdravnik v Maywoodu, je v samomorilnem namenu skočil v jezero ob vznožju 43. ceste. Par oseb, ki so videle Ulricha planiti v vodo, je skočilo za njim in ga potegnilo iz vode. Na policijski postaji, kamor so Ulricha odvedli, ni hotel povedati vzroka, kaj ga je napotilo, da je skušal izvršiti samomor.

Delavske vesti iz raznih krajev Amerike

Konferenca brezposelnih v Kansas Cityju.—Obtožnica proti livarskim delavcem zavržena in drugo.

San Francisco, Cal.—Tako se je zgodilo, kot so organizirani delavci pričakovali. Sodnik Conlan je zavrgel zadnjo obtožnico proti štirim organiziranim livarskim delavcem, od katerih so bili trije odborniki unije. S tem je konec preganjanja livarskih delavcev, ki je bilo posledica stavke leta 1926.

Kansas City, Kans.—J. Eads How, ki mu pravijo milijonarhobo, je sklical konferenco brezposelnih delavcev za dne 8. in 10. junija v Kansas City.

Lloydminister, Sask.—Zadružna kanadska unija je sklicala svojo konvencijo v tem mestu za dne 26. junija.

Chicago, Ill.—Govorice se širijo, da bo nemško-ameriški urednik napravil senzačno izpoved glede bombne eksplozije ob času pohoda za vojno pripravljanje v San Franciscu. Tom Mooney in Warren K. Billings sta bila omrežena in obsojena. John Fitzpatrick, predsednik Čikaške delavske federacije, je objavil izjavo nekega nedavno umrlega časnikarja, nemškega izvora, kateremu je njegova žena, tudi nemškega rodu, izpovedala, da je bila na dan pohoda posvarjena od ameriško nemških sosedov, da naj ne gre gledat pohoda, ker se bo zgodilo nekaj strašnega. Sosedje so bili opisani kot agentje Nemčije.

Nihče ne dvomi, da nista bila Mooney in Billings omrežena v interesu kapitalistične reakcije v Kaliforniji.

"Planke" starokopitnih delavskih voditeljev

Odborniki A. D. F. beračijo republikance za pivo, zakonodajstvo proti sodnijskim prepovedim itd.

Kansas City, Mo. — Deputacija Ameriške delavske federacije, katero vodi William Green, je posetila voditelje republikanske stranke, katera je danes (12. junija) otvorila tukaj svojo konvencijo. Deputacija je predložila odboru za republikansko platformo prošnjo, naj uvrsti vanjo tudi "delavske planke" ali člene.

"Planke," za katere beračí Greenova deputacija v Kansas Cityju, so:

Omiljenje Volsteadovega prohibičnega zakona v toliko, da bo dovoljeno postavno izdelavanje in prodajanje 2.75odstotnega piva.

Sodiščem se prepove izdajati prepovedi (injunctions) proti delavcem.

Sedanji zakon omejenega naseljevanja naj ostane.

Znanstveno preučavanje problema brezposelnosti; boljša odškodnina za telesne poškodbe delavcev v industrijah; več zaščite za ljudstvo pred korupcijo; več svobode govora in zborovanja.

Federacija se je tudi izrekla proti konskribciji delavcev.

Ako republikanci zavržejo te "planke" — kar se gotovo zgodi — jih bodo odborniki federacije nesli na demokratsko konvencijo.

Mestni svet v Mehiki eksekutiran.

El Paso, Tex. — Poročilo iz Mexico Cityja se glasi, da so bili v soboto vsi odborniki mestnega sveta v Chontescu, država Oaxaca, ustreljeni kot puntarji.

Kako rešijo moštvo razbite "Italije"?

Arktična ekspedicija se še vedno nahaja nekje na ledu in podrobnosti njene usode še niso znane.

Kings Bay, Špicbergi, 11. jun. — Danes, ko je deloma ugotovljeno, da je general Nobile, vodja italijanske zrakoplovne ekspedicije na severni tečaj, sporočil svetu, da z moštvom vred še živi in se nahaja nekje okrog 200 milj od Špicbergov na ogromnih ledenih ploščah, ki se premikajo po morju, je nastalo vprašanje: Kako doseči Nobilevo moštvo, predno mu zmanjka hrane?

Natančna pozicija nesrečnih ljudi še ni znana. Parniki, ki sekajo led in lahko rinejo med pločami, ne morejo storiti ničesar, dokler ne vedo kam iti; njihovo delo je zelo počasno in lahko zamudijo cele tedne z iskanjem. Letala tudi niso zanesljiva, ker se ne morejo spustiti na ploču ledu brez smrtne nevarnosti pilotov. Ostanejo še sani in psi. Kako daleč morejo psi prodreti, ne ve nihče.

Zrakoplov "Italia" je vsekakor toliko uničen, da ni več za Nobeno rabo. Ne more biti pa povsem uničen, dokler Nobile lahko uporablja radio in instrumente za določanje pozicije. Kako ti ljudje vztrajajo že 18 dni v silnem mrazu, je tudi uganka, ki še ni pojasnjena.

Rim, 11. jun. — V Rimu kroži vest, da so trije možje Nobilove ekspedicije mrtvi. Uradno ni ta vest potrjena niti zanikana.

Moskva, 11. jun. — Sovjetska vlada pošlje parnik "Malagin," najmočnejši parnik na svetu za sekanje ledu, v okrožje Špicbergov kakor kakor hitro prejme oficijelno prošnjo italijanske vlade. Sovjetska vlada se noče sama ponujati.

Sandinov sorodnik odpotoval v Evropo

Evropejskim delavcem bo razložil vojne Wall Streeta proti majhni republiki.

New York, N. Y.—Socrates Sandino, brat nikaragviškega generala istega imena, ki se upira željam wallstreetskih bankirjev, odpotuje v Evropo, da razloži evropejskim delavcem o vojni, ki jo vodijo finančniki in bankirji proti republiki, ker se noče dati izkoriščati po njih voljji in njih željah. Na pot ga je poslala Protiimperijalistična liga. Govoril bo v Londonu, Hamburgu, Parisu, Berlinu in na Dunaju in še v drugih mestih. Delavci bodo slišali, kako jenkijski kolos na severju vporablja svojo moč, da zdrobi majhno silo neodvisnih Nikaragvičanov.

Dr. John Haynes Holmes, liberalen pastor v New Yorku, je obdržaval mrliško službo za 20 pomorščakov in 200 Nikaragvičanov, ki so padli v "neavtorizirani vojni." Holmes je dejal, da so kratkovidni, ignorantni diplomatje in državniki, ki vodijo naše ljudstvo za nos, in ponesrečenje moralnih in verskih moči, dogovorni za vojno. . . Posebno nesrečno časopisje, ki barva vesti in grozi Nikarakvičanom s smrtjo kot živini, je tudi soodgovorno za vojno."

Dva letalca se ubila.

Waco, Tex. — R. L. Spencer, star 24 let, in De Witt Felkner, 18 let, sta se v nedeljo ubila in Tom Shield, pilot, je bil pa težko ranjen, ko je letalo, v katerem so se vozili, padlo na zemljo iz višine 500 čevljev.

Samomor profesorja.

Huntington, Pa. — A. W. Dupler, profesor psihologije na Juniata kolegiju, se je v nedeljo obesil na svojem domu. Za vzrok samomora se navaja bolezen.

COOLIDGE SE REŽAL KONGRESU

Strokovno glasilo železničarjev mu zaradi tega rezanja bere levite.

Washington, D. C.—"Labor," strokovno glasilo železničarjev, prijemlje v uvodniku predsednika Coolidga zaradi njegovega napada na kongres na Spominski dan v Gettysburgu.

Delavski list pravi: "Zgodilo se je prvikrat, da je predsednik, načelnik eksekutivnega oddelka naše vlade, poraba narodni praznik za napad na zakonodajni oddelek, na kongres. Pa bo tudi zadnjikrat, ako imajo naši predsedniki kaj znanja o zgodovini."

"Še nobena svobodna dežela ni izgubila svoje svobode, ker je njena zakonodaja pograbila preveč moči. Resnica je ravno nasprotna — Eksekutivni oddelek vlade krade moč zakonodaji . . . Kongres je ljudski del naše narodne vlade, in če bi se dal izvabiti ali prisiliti, da se izroči eksekutivi in sodiščem, tedaj bi ne bil konec naših svoboščin daleč od nas."

Kar je Coolidge delal na onem mestu, s katerega je Lincoln izrekel svoje famozne preroške besede da "vlada ljudstva, po ljudstvu in za ljudstvo ne sme izginiti z zemlje, je bilo tipično za vse, kar je Coolidge zagovarjal in podpiral.

"Največje skušnjave," je rekel Coolidge, "prenegajo meje, ki jih je ljudstvo postavilo, nastajajo v zakonodajnih zbornicah. V želji, da [illegible] kakšno nagio [illegible] krijejo pod plaščem javnega interesa, se velikokrat pokaže razpoloženje, da prekoračijo svojo ustavno avtoriteto.

"Taka akcija je kraja moči. Odgovornosti se ne morejo izogniti s šibkim izgovorom, pustite zakon sprejeti in sodišča naj se izrečejo glede njene ustavnosti. Od zakonodajcev se zahteva, da se vsposobijo na podlagi svoje prisege. Prisega ne pomeni tega, da bodo prepustili sodiščem braniti in podpirati ustavo, ampak da jo bodo sami branili in podpirali.

"Kadar se zahteva več avtoritete, tedaj se naj obrnejo na ljudstvo, da amendirajo ustavo in naj se ji nikar ne skušejo izogniti z izgovori in z napačnim razumevanjem."

To je bil končni udarec Coolidga po kongresu, ker je sprejel McNarry - Haugenovo predlogo, ki jo je Coolidge vetiral.

Tornado uničil dvanajst aeroplanov.

Washington, D. C. — Tornado, ki je v soboto večer pometal v vzhodnem in jugovzhodnem delu mesta, je preobrnil in uničil dvanajst armadnih aeroplanov na tukajšnjem vojaškem letalskem polju in napravil nad $200,000 škode.

Noben letalec ali kaka druga oseba ni bila poškodovana, dasi je vihar preobrnil ambulančni voz, v katerem so se štiri osebe vozile.

Pomožni vojni tajnik, ki upravlja avijacijski department, je odpotoval v letalu proti New Yorku kakih deset minut prej, predno je vihar pridrvel na letalsko polje.

Stavka japonskih mornarjev končana.

Tokio, 11. jun. — Stavka japonskih mornarjev, v kateri je bilo prizadetih 1300 parnikov in 50,000 mož, je bila končana, ko so stavkarji sprejeli stalno lestvico minimalne plače.

120 Kitajcev utonilo.

Hongkong, 11. jun. — Kitajski parnik "Kočov," ki je plul iz Vučova v Hongkong, se je pogreznil, ko je zadel ob čeri. 120 Kitajcev je utonilo.

Mednarod. demonstracije proti izročitvi Bela Kuna

Protestna spomenica je bila poslana avstrijskemu ministrskemu predsedniku Seipelu.

Curih, Švica.—(P.P.)—Komisija za poizvedovanje o političnih kaznjencih delavske in socialistične internacijonale poroča, da se je na inicijativo socialista Arthur Hendersona, člana britskega parlamenta, odposlala spomenica avstrijskemu ministrskemu predsedniku Seipelu proti izročitvi Bela Kuna ogrski vladi.

Spomenico so podpisali vplivni socialisti kot britski socialist M. P. Philip Snowden, belgijski socialist in senator Louis de Bruckere, Reaman Muller-Franken, član nemškega državnega zbora, Leon Blum in Pierre Renaudel, člana francoskega parlamenta in Th. Stauning, član danske zakonodajne zbornice.

Spomenica najprvo obračuna s komunisti, ki so hoteli Dunaj izrabiti za tajno politično akcijo, na to pa pravi, da bi izročitev premaganega revolucijonarja njegovim sovražnikom obudila splošno senzacijo med evropejskimi demokracijami in bi evropejske demokracije izredno močno obsodile tako početje. Končno spomenica apelira, da Avstrijska republika čuva azilsko pravo, da se ravna po tradicijah Avstrijske republike.

Kriza v Jugoslaviji

Opozicija zahteva ostavko vlade.

Beograd, 11. jun. — Novi izvoli v skupščini, ki [illegible] nili v soboto in so imeli za posledico, da je bila pozvana policija v zbornico, ki je izgnala štiri poslance opozicije na čestoti poslanci so bili pred desetimi dnevi izključeni, ker so vodili boj proti žandarskemu terorizmu napram dijakom in drugim, ki so demonstrirali proti ratifikaciji nettunskih konvencij — značijo, da je notranja kriza v Jugoslaviji v zelo akutnem stanju.

Svetozar Pribičević, vodja opozicije, je izjavil, ko je policija odvlekla poslance iz zbornice: "To je najtemnejši dan v zgodovini parlamentarne vlade v Jugoslaviji." Zahteval je, da vlada takoj poda ostavko, ker je očitno pokazala, da sovraži demokracijo.

Voditelji opozicije so včeraj imeli konferenco in so zaključili, da se obnovi konflikt med Jugoslavijo in Italijo s tem, da na vsak način preprečijo ratifikacijo nettunskih konvencij.

VODA POPLAVILA POLJA V OHIO.

V več krajih bodo pridelki uničeni.

Dayton, O. — Na tisoče akrov v centralnem delu države, posajanih s koruzo in drugim žitom, je poplavljenih vsled pogostih nalivov in deževja v zadnjem času.

Od Pittsburgha do Daytona in od Wheelinga, W. Va., do Zanesville, Columbusa in Springfielda v tej državi je voda tako velika, da popolnoma pokriva več tisoč akrov polja.

Zalosten pogled za farmarje in živinorejce. Pašniki ne nudijo živini hrane kot bi jo morali v tem času. Trava je nizka, ker se ni mogla razrasti radi hladnega vremena in nalivov.

Statistiki so mnenja, da se bo v tem delu države pridelalo letos najmanj dvajset milijonov bušljev pšenice manj kot prošlega leta. Farmarji bodo trpeli škodo tudi na drugih pridelkih. Škoda, katero so povzročili nalivi, se ceni na več milijonov dolarjev.

KITAJSKI ZMAGOVALEC ODLOŽIL POVELJSTVO

Čiang Kajšek izjavil, da je njegova naloga končana in noče več voditi armade. Feng okupiral Tientsin.

Šangaj, 11. jun. — Vest iz japonskih virov se glasi, da je v Mukdenu, glavnem mestu Mandžurije, izbruhnila civilna vojna. Bombe pokajo po mestu.

Šangaj, 11. jun. — Čiang Kajšek, generalissimo ljudskih armad v kitajski civilni vojni, je resigniral. Odložil je poveljstvo armad in predsedništvo vojnega sveta. Kajšek je izjavil, da je meseca julija 1926, ko je prevzel vrhovno vodstvo nacionalističnih čet, obljubil, da njegova služba poteče, ko bo zmaga izvojevana. To se je zgodilo s padcem Pekinga in zlomom Cangtaolinovega režima in zdaj je njegova naloga končana. Kitajsko ljudstvo je zdaj zedinjeno pod praporjem Sunjatsenovih načel in dolžnosti političnih voditeljev je, da izvrše pravilno rekonstrukcijo dežele. Kajšek pravi dalje, da imajo njegove čete glavno zaslugo za zmago revolucije, zato se mora nacionalistična vlada takoj pobrigati, da jih dobro nagradi in poskrbi za ranjence ter pohabljence.

Kaj bo Kajšek zdaj počel, ne pove nič. Ostal je še predsednik političnega sveta in član centralnega izvrševalnega odbora stranke kuomintang.

Peking, 11. jun.—Čete "krščanga so včeraj zavzele Tientsin. S tem je dovršena okupacija province Čihli in vsa Kitajska, razen Mandžurije, je pod kontrolo kuomintangovcev. General Feng je po odstopu Kajšeka najmočnejši voditelj kitajskih armad.

KOMPANIJA-SOVRAŽNICA DELAVSKE ORGANIZACIJE IMA IZGUBO.

Deficit znese več ko sto tisoč dolarjev.

New York, N. Y.—Real Silk kompanija je velika nasprotnica organizacije nogovičarskih delavcev Hosiery Workers Union. Organizirala je svojo kompanijsko unijo in se poslužila raznih čednih in nečednih sredstev, da je delavce prisilila, da so pristopili h kompanijski uniji. Kompanija je mislila, da je s tem dosegla svoj cilj in da bo dobiček izredno velik.

Ampak, ko je končalo fiskalno leto, se je pokazalo, da so bili dohodki veliko nižji kot v prejšnjem fiskalnem letu. Čisti dohodek je znesel samo $245,000, medtem ko je bil v prejšnjem fiskalnem letu $547,000. Ko so bile izplačane dividende, je imela kompanija $113,000 deficita.

Zvezni svet cerkva in Centralna konferenca rabincev sta obsodili kompanijsko unijo Real Silk kompanije in sta priporočila unijo nogavičarskih delavcev.

Železniška nesreča v Nemčiji; 25 mrtvih.

Berlin, 11. jun. — Velika nesreča se je pripetila včeraj zjutraj, ko je ekspresni vlak skočil iz tira med Nurnbergom in Wurzbergom na Bavarskem ter se prevrnil po bregu. 25 potnikov je bilo ubitih in 108 ranjenih.

12 podjetnikov aretiranih na Dunaju.

Dunaj, 11. jun. — Veliko senzacijo je povzročila aretacija 12 avstrijskih bankirjev in trgovcev, ki so obtoženi, da so izdali za $470,000 sleparskih denarnih nakaznic na neko ameriško banko.

Otvoritev socialistične volilne kampanje

Velika delavska množica v Riverview parku pozdravila kandidata Thomasa.

Chicago.—Socialistična stranka je odprla svojo letošnjo predsedniško kampanjo v nedeljo popoldne v velikem Riverview parku, kjer je bil običajni socialistični piknik. Glavni govornik na piknikakem vrtu je bil predsedniški kandidat Norman Thomas. Drugi govorniki so bili tajnik stranke Wiliam Henry, Kirkpatrick, kandidat za senatorja v Illinoisu in W. A. Cunnea, governerski kandidat.

Thomas je v svojem govoru mikastil republikance in demokrate ter njihove glavne kandidate. Rekel je, da sta Hoover in Smith zaveznika Wall Streeta. Glede Smitha ne more noben kapitalist izgubiti niti ene ure spanja, dočim je Hoover navezan na zakladničarja Mellona in njegovo politično mašino v najtemnejših kotih Pennsylvanije. Napredni elementi, takozvani progresisti, ki so tako nespametni, da se zadovoljujejo s Smithom, niso nikakršni naprednjaki; to je tiste vrste naprednost, ki rada vidi, da magnatje sede pri mizi, delavci pa pobirajo drobtine, ki odpadajo z mize.

Kandidat je dalje dejal, da delavci, če so se kaj naučili, naj letos volijo zedinjeno kandidate delavske socialistične stranke. Magnatje ne dajo ničesar delavcem iz ljubezni od delavcev; kar dajo, dajo iz strahu. Čas je torej, da se delavci zanimajo za svojo lastno politiko in lastno stranko ter opustijo ameriško navado glasovanja "proti slabim možem" ali "izbiranja manjšega zla."

Na piknikU je bilo tudi veliko število slovenskih društin in posameznikov.

MESTO BO "SUHO" ZA ČASA KONVENCIJE.

Proti prostorom, kjer se točijo opojne pijače, so izdane sodnijske prepovedi.

Kansas City, Kans. — Prizadevanje zveznih avtoritet, da "posuše" mesto za časa republikanske narodne konvencije je prineslo, da so bile izdane začasne sodnijske prepovedi proti 45 prostorom, kateri so na sumu, da kršijo prohibicijsko postavo. Prepovedi je izdal zvezni sodnik Albert L. Reeves na aplikacijo Harold L. Laneja, distriktnega načelnika za forsiranje prohibicijskega zakona.

Lane je dejal, da bodo izdane sodnijske prepovedi še proti 85 drugim lastnikom pivnic v tem tednu. Njegovi agentje bodo pazili tekom konvencije, da se ne bo kršil 18. amendment.

Lastnikom poslopij in prostorov, proti katerim so bile izdane začasne sodnijske prepovedi, je dano dvajset dni časa, da podajo razloge, ki bi ovrgli trajne sodnijske prepovedi.

Demonstracije v Londonu proti fašizmu.

London, 11. jun. — Včeraj popoldne so bile na Trafalgarskem trgu velike delavske demonstracije proti fašizmu. Vršila se je spominska prireditev ob štiriletnici umora socialističnega poslanca Matteottija, nakar se je razvila demonstracija proti fašizmu sploh.

Ciklon ubil sedem oseb na Ogrskem.

Budapešta, 11. jun. — Sedem oseb je izgubilo življenje med strašnim viharjem, ki je včeraj divjal na južnem Ogrskem in uničil osem vasi. Istočasno je v Purmendu udarila strela v cerkev med mašo in ubila dva duhovna.

Agitirajte za "Prosveto"!

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (May 31-1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je o tem dnevom potekla naročnina. Pravočasno je prevelenovo, da se vam ne ustavi list.

Z IZOBRAZBO DO ZMAGE ALI Z ZMAGO DO IZOBRAZBE.

Nikdar še noben socialist ni učil, da se da kapitalizem zrušiti brez boja. Vsaka stavka je boj, vsak izpor delavcev je boj, vsak bojkot je boj, vsake volitve so boj. Za vsako socijalno postavo kot zavarovanje proti boleznim, nezgodam, brezposelnosti, starosti, odpravo ponočnega dela za mladoletne in delavke, prepoved otroškega dela se mora delavno ljudstvo bojevati in sicer tako bojevati, da jo doseže za delavno ljudstvo z najmanjšimi žrtvami. Vsaka socialna postava je korak bližje h končnemu cilju—socializmu. Te zmage se pa dosežejo brez velikih žrtev za delavno ljudstvo, ako je podučeno in razumno, da zna voditi boj in izvojevati zmage. To pa delavno ljudstvo uče socialisti na podlagi naukov socialističnih mislecev. Komunisti tega ne store. Zanje je pričelo gibanje za uvedenje socialističnega gospodarskega sistema šele z rusko revolucijo. Po njih mnenju ni bilo preje nič. V svoje teorije so tako zatelebani, da mislijo: "Ako bi se slučajno ne rodila Lenin in Trocki, bi ne bilo še nobene propagande na svetu za socialistični gospodarski sistem. Komunisti sami izjavljajo, da je izobrazba v kapitalističnem sistemu nepotrebna, ko pravijo, da je prava izobrazba delavnega ljudstva šele tedaj mogoča, ko delavski razred strmoglavi kapitalistični sistem, vzpostavi svojo delavsko vlado, ko razlasti kapitaliste in jim odvzame vsako mogočnost gospodariti nad industrijo in kulturnimi sredstvi, šele takrat je dana mogočnost delavskemu razredu, da pride do potrebne izobrazbe."

Kolikor stavkov, toliko bedastoč. Niti en stavek ne pove, kaj komunistični voditelji razumejo pod besedami "pride do potrebne izobrazbe." Noben stavek ne pove, kako in na kakšen način bodo razlastili kapitaliste in vpostavili delavsko vlado. To kar se je dozdaj zgodilo v Rusiji, pokazuje, da še niso razlastili kapitalistov in ravnotako niso vzpostavili delavske vlade. V Rusiji je vzpostavljena diktatura onih, ki so se znali z "manevrisanjem" splaziti na krmilo diktatorske vlade. Noben človek zdrave človeške pameti ne verjame, da v Rusiji vladajo delavci. Ravno ko te vrstice odhajajo v tisk, poroča komisija za poizvedovanje o razmerah političnih kaznjencev skozi delavsko in socialistično internacijonalo, da je stražnik meninič tebinič ustrelil Samuel Bronsteina iz Odese, člana zionistične socialistične stranke, v glavo. To se je zgodilo brez vsake provokacije in motiva. Drugi kaznjenci so zaradi tega brutalnega umora proglasili takoj gladovno stavko in zahtevali kaznovanje morilca in podgovernerja kaznilnice, ki je sistematično fizično mučil kaznjence. V Turučansk sta bila pregnana P. Petrenko in njegova žena Helena in se še zdaj nahajata tam. Socialist Petrenko je bil po marčni revoluciji podžupan v Rostovu ob Donu. Bil je tam kot zastopnik delavcev. Petrenko in njegova žena sta bila že v marsikateri boljševiški ječi in končno sta bila poslana v pregnanstvo v Turučansk. Ta kraj je kraj strahote za pregnance. Kot tak je bil poznan že ob času carske vlade. To je kraj, v katerem je Martov preživel 30 let v pregnanstvu. Od tistega časa se v Turučansku ni še prav nič izpremenilo. Tam stoji na daljavo 50 do 60 kilometrov par siromašnih koč domačinov. Tu prebivajo Samojedi, Tunguzi in drugi domačini na zelo nizki stopinji civilizacije. Turučansk je v severnem delu Sibirije in 1,500 kilometrov proč od prve železniške postaje Krasnojarsk. Pregnancem je prepovedano vsako delo in od vlade prejmejo šest rubljev na mesec.

Če bi bila v Rusiji delavska vlada, tedaj bi prav zanesljivo ne ravnala tako z delavci, ki so delavce učili socializma, kajti pregnanstvo v Turučansk je hujše kot smrtna kazen.

Koliko šol je boljševiška vlada ustanovila za Samojede, Tunguze in druge še na pol divje narode v Sibiriji, da bodo znali preje ločiti kapitalistični gospodarski sistem od socialističnega? Ako rečemo prav nobene, tedaj smo približno povedali resnico.

Ako je komunistom res toliko do tega, da delavno ljudstvo pozna socialistične nauke, zakaj pa pošilja one v prognanstvo, ki ljudstvo uče socializma?

Diktatura je bila še vedno nasprotnica ljudske izobrazbe in bo tudi v bodočnosti, kar potrdijo komunisti s svojimi zgledi. Ako se odpre nekaj šol, da se ljudstvo uči za silo pisati in čitati, še to ne pomeni, da se med ljudstvom širi prava izobrazba. To delajo in so delale kapitalistične vlade, še preden so ruski boljševiki proglasili svoje nauke za edino prave in nezmotljive. Izobrazba šepa v Rusiji, kot v kapitalističnih državah in zdi se, da komunistični agitatorji izven Rusije sploh ne vedo, kaj pomenita besedi "prava izobrazba," kajti če bi jo kaj imeli ali poznali, bi sami delavno ljudstvo učili socializma in kaj socialistična človeška družba pomeni in bi ne "troštali" delavcev, da je treba najprvo strmoglaviti kapitalizem in razlastiti kapitaliste in šele potem je mogoča prava izobrazba. V tem oziru so podobni duhovnom vseh ver, ki svoje vernike tolažijo, da zanje pride socializem šele po njih smrti.

(KONEC.)

VESTI IZ NASELBIN

Ljudskih šol je dovolj.

Cleveland, O.—Tudi tukaj gre z delom bolj slabo. Tovarne pomalem obratujejo, le New York Central železnica obratuje svoje delavnice s polno paro.

Dne 3. junija smo imeli v Collinwoodu blagoslovljenje vogelnega kamna nove šole fare Marije Nebovzetja. Nikakor nisem ne proti šoli in ne proti izobrazbi, sem pa proti takšne vrste šoli zato, ker mesto Cleveland in pa država Ohio vzdržujeta ljudske šole. Vsaka oseba, ki ima kaj premoženja, plačuje davek, ostali pa direktno ali indirektno, tako da vsi plačamo. Otroci v ljudski šoli dobe brezplačno tudi knjige, v farni šoli pa jih moplačati za šolo. Gotova stvar je, plačati za šolo. Gotova stvar je, da nikdo ne more zastonj delati, kar se pa v farni šoli otroci nauče lahko sami starši sprevidijo, da se tam uče največ samo o katekizmu. Torej je šola samo dobra agitacija za cerkev, za mladino pa škoda. Pri nas v Collinwoodu in Clevelandu so se dobro ugnezdili ti ljudje.

Jaz bi nič ne pisal o vsem tem, da bi me ne napadali najsibo v listu "A. Domovini" ali v "A. S." Poleg tega pa so še vedno proti SNPJ, nevem kaj je vzrok. Morda bi radi imeli toliko članov pri KSKJ in pa takšno vsoto denarja. Stvar pa je gotova, da so ti ljudje zelo nevoščljivi, čeprav so Kristovi namestniki, ki bi vsekakor morali pričeti drugačno taktiko ter pomisliti, da žive le od žuljev delavcev, to je, od nezavedne mase. Kdaj bodo prišli do prepričanja, da se morajo ravnati po besedah Nezarenca, ki je dejal: Ljubite se med seboj. Zavedati pa bi se morali, da nevoščljivost ni zdrava.

Vedno mirno poslušam te ljudi, ki se pogovarjajo kako bi uničili našo organizacijo. Toda povem jim, da so se na to spomnili prepozno, kajti čas je že davno potekel, da bi oni lahko kaj takšnega storili. SNPJ je bila ustanovljena na trdni podlagi, zato pa je tako silno napredovala v nekaj letih. Oni se ne zavedajo, tega, kajti še in še zlivajo svoj žolč na našo največjo organizacijo, pri kateri so še zraven dobri pionirji. Čeprav je rekel neki delegat na konvenciji SSPZ v Indianapolisu, ko je govoril proti združenju, da se nekega dne lahko pripeti, da tudi SNPJ zgubi poslovnico v Penni ter da bo tudi ona lahko prisiljena vreči točke iz pravil glede stavkokazev, kot bo naša zveza, jaz tega verjamem. Omenim naj, da SNPJ ne bo nikdar prišla do tega koraka, da bi opustila točko iz pravil, da člani po nepotrebnem svobodno stavkokazijo in stavijo svoje življenje in zdrave ude v nevarnost. Do tega koraka ne more priti kmalu ali pa nikoli.

Omenim naj še, da sem naročnik na Černetov list iz Wisconsina ter sem plačal za celo leto naročnino, pa sem prejel dosedaj samo dve številki. Ne vem, če je ta listič že poginil, ali kaj se je z njim zgodilo. Enkrat sem slišal, da je Černe bolan, zato da list ne more iziti. Pa vseeno sem radoveden. Ne vem, dali ima samo katoliška stranka takšno navado, da ne more lista pošiljati. Priporočam pa "fatru Črnetu, naj pred svojim pragom pomete, pa bo vse čisto. Denar zna vzeti, a lista pa ne poslati.

Anton Mravlje.

Premogarska stavka.

South Fork, Pa. — Premogarski štrajk se vleče kot jara kača, da ni konca ne kraja. Tako nas je speljal na led modri Lewis, ki ga smatrajo nekateri za najboljšega delavskega diplomata. On dovoljuje magnatom premoga vse mogoče koncesije in nič ne premisli, koliko premogarjev je pri tem prizadetih.

Tukaj je en rov, pri katerem delajo večina s strojem, ki potrebuje pet ljudi. V začetku so naložili 80 ton premoga na dan za $30, zdaj pa zahtevajo 105 ton za isto plačo. Svoječasno so govorili Amerikanci, da sta Poljak in Oger stavkolomca. Sedaj tega ni več. So jim Jenkiji to čedno delo prevzeli, da si tako zaslužijo za gazolin, da bodo lahko stare avte porabili, ker za nove itak ne bodo več zaslužili. Mladi Žani bodo morali na samokolnicah voziti svoje izvoljenke, kar pa ne bo prijetna reč, ker 'šajtrga' ima kolo spredaj.

Stavkokazi prihajajo iz Portaga v South Fork, iz South Forka pa gredo na Portage. Southforkčanje ne dobe dela v South Forku, Portagečanje pa ne na Portagu. Sedaj so se pa spravili nekam drugam za kruhom, češ, da to niso Slovenci, ampak večina Amerikanci in drugorodci. Kar je še naših uradnikov in drugih reliefkomitejev, ki pobirajo za stavkarje, kar dobe, obdrže zase. Saj drugi narodi jim ne dajo nič več. Slovenci so pa še vedno tako dobrosrčni. Jaz priporočam, da v South Fork in v Ironfield ni treba več podpirati, ker tukaj ni naših ljudi več kot 6 družin, ki so brez zaslužka. Zakaj bi drugi narod jedel za slovenske žulje? Ako misli še kdo kaj poslati, naj pošlje direktno na društvo št. 345 SNPJ.

Tukaj še traja stavka, dela pa se 75%. Jaz sodim, da jih ni 10 od 100, da bi ne bili že za dele vprašali, a ga niso dobili. Kompanija jih misli čisto k tlom potisniti. Sedaj je prišla pogodba politega kužka. Bil je unijski mož, star 30 let, ki se je rodil leta 1889 in je umrl leta 1927 po zaslugi našega predsednika Lewisa, ki že osem let kozle strelja. Nikakor ne smete misliti, da je v resnici bil to mož, ki je umrl, pač jaz mislim premogarsko organizacijo, ki venomer propada. — **Anton Rukše.**

Delavec ne uliva sadu svojega dela.

Springfield, Ill. — Po dolgem času se zopet enkrat oglašam, da ne bodo rojaki mislili, da smo zaspali v Springfieldu. Sicer bi bilo menda najboljše za premogarje, da bi se tako zgodilo, da bi prespali vse poletje, kajti zanje poleti ni dela, samo pozimi je, pa že takrat bolj pomalem. Druge industrije tukaj ni, izvzemši par, ki pa so tudi natlačeno polne delavcev.

Tukaj le par rovov obratuje od 2 do 3 dni na teden. Srečen pa je tisti, ki dobi delo. Mislim, da je še marsikateri plačal za delo, samo da sme delati in kupičiti bogastvo denarnim mogotcem. Kot vse izgleda, nameravajo za vsako ceno uničiti rudarsko organizacijo. Ako se jim to posreči, potem žalostna majka vsemu delavstvu.

Dokler ima siromak delo, da vse spoštuje in tudi na obroke dobi v štacunah za vsakdanje potrebščine, kakor hitro pa nima dela, nima tudi jela, ker mu vse odpove. Dasiravno so polna skladišča raznih živil, ki gnijejo na kupih, siromak pa nima, da bi svojo družino nasitil. Dasiravno vsak delavec producira, pa nima pravice, da bi užival sad svojih žuljev. Kako dolgo bo še tako ne svetu, pač ne morem ugibati.

Edini podjetji, ki sta še dobičkanosni, sta gledališče in cerkev, za katerimi imajo siromaki še vedno drobiž, katerih pa nisem še nikoli podpirala in jih tudi nikdar ne mislim, ne jaz in ne moja družina. V cerkvi uče, da mora človek biti pokoren svojim višjim. Pa kdo so "ta višji"? Dolar, pa spet dolar, saj zanj si človek lahko kupi vse, kar mu oko poželi. —

Albina Darovec.

Zopet strel z barikade.

Sheboygan, Wis. — Priporočam rojakom v naselbini, da podpirajo naše salunarje kolikor je le mogoče, zakaj to poletje bodo še žejni v Zeleni dolini. Apeliram na vas, tudi če za hlače ne bo, da pomagate . . .

Pri nas živi oseba v podobi Mussolinija, ki vse ve in zna; zna voditi in gospodariti, kadar jo pa kaj resnega zbode v oči, pa po oslovsko zariga.—Suspurflar ali kravji potičar je dne 11. junija obhajal 20letnico svojega poneumnjevanja. To je bila res prava 'obcet' in lizanje. Uboga gmajna! — Napredka pri nas je kar na koše, ker ga tudi s koši merimo. Delamo na vse štiri strani, če vetra ni, kajti vsaka mala sapica nas zanese. Poleg vsega tega pa smo vendarle "fejst pa zauber." — Zeleni Štirigelj.

Konferenca JSZ in drugo.

Lawrence, Pa.—Kaj je vzrok, da se nihče ne oglasi iz tukajšnje okolice? Odgovor na to je v tem, da vladajo velika brezposelnost, stavka in brezbrižnost. Zanimanja za poročati v liste, kateri so delavstvu naklonjeni, ni. Strah za preživljanje za bori delavčev obstanek postaja vedno večji. Premogarski baroni so ošabni in trmoglavi, delavci pa ponižni in nezavedni; delajo poklone baronom premoga in se prodajajo v sužnost. S tem kopljejo propast svoji eksistenci in uničujejo svoje organizacije.

Ni drugače, se ne da boljše zapisati, kot resnica, pa naj bo komu prav ali ne. Krivi smo sami teh razmer, katere so gnile, kakor je gnil sistem ali ekonomski red kapitalističnega kova.

Kedaj ga bo konec? Nikoli, ako bo delavstvo hodilo tako po rakovi poti in se ne bo prijelo socialistične stranke, katera mu ponuja mir v industrijalni demokraciji za vse človeštvo, oziroma za družbo, katera ne bo marala izkoriščanja, oziroma ga ne bo nihče usiljeval tako kot ga danes. Da se pa to doseže, je treba organizacije. Socialistična stranka ima to možnost za odpravo revščine, bede in nezavednosti.

Dne 24. junija bo konferenca soc. klubov in društev v zapadni Penni, to je, društev Izobraževalne akcije, katera so podrejena JSZ. Vršila se bo na Lawrencu, Pa., v novi dvorani društva "Prosveta" št. 245 SNPJ. Dve konferenci sta se vršili v stari dvorani, ena pred devetimi leti in ena pet let pozneje.

Koliko se je tehnika pospešila k razvoju? Skokoma jaz pravim tako, kaj pa delavci? Sistem je pa toliko bolj okrutnejši in še bolj izžema delavskemu bratu kri. Stavka premogarjev ta čas še ne bo končana, postrežba udeležencev, katerih se pričakuje precej veliko, bo kakor je v danih razmerah mogoča, in točna ter dobra, ako mogoče. Tisti, ki nameravajo priti z vlakom iz Pittsburgha, dobe vlak ob 7. in 30 minut na Union postaji (eastern standard time). Na Hills postaji izstopite ob osmi uri in 21 minut (stari čas). Pridete lahko s poulično železnico iz Pittsburgha (Washington čas), izstopite na Thompsonville postaji, potem imate okrog pol ure hoda.

Se priporoča za veliko udeležbo—**Lawrenški Old Timer.**

Uganka za čitatelje.

Kdaj kompanije skrbe za varstvo delavcev v rovih?

Zastavila Mary S., Cornwall, Pa. Kdor prvi pravilno odgovori, dobi nagrado v vrednosti 50c. Odgovor bo objavljen 27. junija.

Še eden . . .

Butte, Mont. — Bjutski rudniki so zelo vroči, zato pa je delo še bolj naporno. Večina delavcev nas je od "švicanja" celi dan mokrih, kot so ribe v vodi. Kljub temu se pa vidi številne rudarje, ki za delom tekajo ter še celo od drugod prihajajo.

Če smem verjeti prerokom, bo spet pozimi pešanje — kdor bo hotel delodajalca skozi okence videti. To rečem zato, ker že sedaj polži imajo kompanije delavcev na razpolago več kot jih rabijo. Dobro bo tistemu, ki si bo par stotakov prihranil, pa bo lahko v koči počival.

Član SNPJ.

Piknik društva št. 147.

Cleveland, O. — Društvo Vodnikov venec" št. 147 SNPJ priredi dne 17. junija na Močilnikarjevih farmah piknik. Prostor je dobro znan našim rojakom v Clevelandu in okolici. Na pikniku bo vsega dovolj, zakar se naše ljudstvo najbolj zanima. Jedi in pijače ne bo manjkalo, tako tudi ne godbe za plesaželjne. Truk odpelje ob 11. dopoldne in ob 1:30 popoldne izpred Slovenskega narodnega doma na St. Clair ave.

Na veselo svidenje! —

Odbor.

Popravek.

Indianapolis, Ind. — V prvem mojem poročilu s konvencije SSPZ se mi je urinila napaka. Glasi naj se da je bil predsednikom konvencije izvoljen Krist Statzel ter da se je prvi dan vršilo zborovanje v Community dvorani in ne v KKK dvorani. Ostale dni se je vršilo v SND dvorani. Pomoto sem napravil radi nepravilnega tolmačenja.

A. J.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

South Fork, Pa.—A. R.—Tudi uredniki žive od svojega umskega in ročnega dela. Kadar ne bodo več uredniki, bodo pa opravljali kakšno drugo delo. Toliko v blagohoten poduk. — Pozdrav!

Export, Pa.—Terezija Homc. — Dotičnega dopisa niste Vi pisali, kar radi potrjujemo. Uredništvu Prosvete ni nihče iz Exporta telefoniral in ne pisal o zadevi. Vas so v tem pogledu po nedolžnem obdolžili. Pozdrav!

Chicago. — "Nevednež." — Uredništvo mora vedeti, s kom ima opravka, predno odgovarja na katerakoli vprašanje. Podpis je vselej potreben. Pozdrav!

RAZNO

Mesto brez žensk. Če smemo verjeti dopisniku nekega nemškega lista, bi bilo to mesto Sofija. Ne čisto dobesedno, samo v toliko, da vidiš po ulicah veliko manj žensk nego moških, v družabnem življenju pa igrajo še manjšo ulogo. Vzroki so različni: prvič je Sofija eden izmed redkih krajev, kjer je število moških sploh večje nego število žensk; drugič so temu vzrok "predsodki." Ženske iz boljših krogov se držijo rajše doma — to je še preostanek iz turških časov.

Mlada dekleta nimajo navzlic "bubljo" in kratkim krilcem skoraj nobene svobode. Samo malo jih je, ki se vdajajo plesu in sportu. Plesni vali zadnjega desetletja so zadeli sicer tudi ob Sofijo, a so se iztekli v ogromni večini v družinske kroge, prav malo tudi v javne prostore. Zato pa se pozna tem bolj neki "staromodni val." Prevladuje naziranje, da morajo mlada dekleta počakati do svoje poroke, preden jim je dovoljeno plesanje — pod nadzorstvom mater. Maloštevilni kabareti in varijeteti so skoroda vedno prazni. Vlada ne dovoli tujim umetnikom obeh spolov gostovanj. Vse to daje Sofiji enolično in dolgočasno lice. Sedaj po potresu je postalo razpoloženje še za nekaj stopinj turobnejše.

Najnovejše Wellsove utopije. Bernard Shaw in Wells se bavita v zadnjem času s konstruiranjem novih socialističnih teorij, po katerih menita zreformirati in osrečiti ves svet — če pojde za njima. Stari socializem ju je nekoliko razočaral in tako uganjata novega. Shaw je izdal knjigo o tem predmetu predkratkem. Wellsova je tudi izšla.

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Zrak pripoveduje . . .

Smešno bi bilo, da ni žalostno — in žalostno bi bilo, da ni smešno.

Zrak je te dni poln ljudi in pravljic. Poln je ljudi, ki letajo in poln zgodb, ki plavajo po radiovalovih.

Prav je, da ljudje gredo v zrak, kadar je treba, ni pa prav, da gredo po nepotrebnem — in se potem nosčujejo sami iz sebe, ko jih zrak požre.

Tragična zgodba o generalu Nobilu in "Italiji" je že znana tudi otrokom. Nobile je tisti revež, ki je nesel papežev žegen in križ na severni tečaj v čast in slavo starega in novega Rima, da se razširi imperij po vsem vrhu sveta. On ni bil kriv. Mussolini in papež že vesta, koga je treba poslati po gobe.

Fakt je, da ni bilo prav nič treba iti na tečaj in še manj je bilo treba nesti križ tja, kjer ni žive duše, da bi ga častila. Zato je ta zgodba zelo žalostna, tako tragična, da bi moral plakati ves tremi svet.

Kar je na svari smešnega, je to, da izgubljeni Nobile straši iz ameriškega zraka.

Stvar je sledeča:

Amerika je polna mladih fantov, ki si služijo ljubi kruhek z barvanjem avtov, v prostem času pa preparirajo medicine, prirejajo muzikalne koncerte ali vodijo brezžično telegrafske postaje. Ti fantje imajo že nekaj let tudi to slabo navado, da pijejo kislo mleko, limonado in oranžado do dveh ali treh zjutraj. Ko se tako napijejo, se počutijo kot Lindbergh ali Einstein — in tedaj slišijo godbo ali petje v zraku in slišijo tudi "Italijo."

Prihodnja pesem, ki pride na ušesa teh, kislega mleka pijanih ženijev, bo vsekakor ta, da se je "Italia" nasadila na severni tečaj — kakor stara copernica na kolec v koruzi — in zdaj tam visi med ledom in nebom ter gleda na križ, ki ga že preklinja . . . Pomagajte, pomagajte! . . .

Zrak je poln ljudi — posebno te dni, ko gredo ženske v zrak in po zraku v Evropo, Bog jim grehe odpusti — zato ne bi smelo biti prostora za votle pravljice v zraku.

To plaši one, ki so še živi in ki nameravajo nesti devet križev na južni tečaj. Obenem to daje veliko uteho tisoč let starim željam a la Voliva, ki se zdaj tolčejo po votlih prsih, češ:

"Ali vam nismo pravili? Nobile, bedak, je šel preko roba zemeljske plošče in je padel na drugo stran. Ali vam nismo povedali, da Bog ni ustvaril ljudi za letanje? Ako bi bil hotel, da ljudje letajo po zraku, bi jim bil dal perotnice kakor angeljem!"

Letalec se ubil.

Newport, R. I. — Mornariški letalec Homer N. Wilkinson se je v soboto ubil in njegov tovariš Harry S. Ricker je bil težko ranjen, ko je njiju letalo treščilo z višine 2,000 čevljev na zemljo v bližini tega mesta.

Duhoven padel mrtev pred oltarjem.

Breese, Ill. — Albert Kaercher, 60 letni župnik tukajšnje katoliške fare Sv. Avguština, se je v nedeljo zgrudil na tla, ko je čital mašo. Bil je na mestu mrtev. Zadela ga je kap.

Imenuje se "Odkrita zarota, vzorec za svetovno revolucijo" in sanjari o bodoči antimilitaristični državi, ki bo objemala ves svet in v kateri ljudje ne bodo poznali revščine. Ljudi in blagovno proizvodnjo bodo vodili voljeni direktorji in življenski smoter državljanov te plemenite države bo ta, da bi z znanstvenimi pripomočki zmanjšal količino dela do tiste mere, ki bi zadostovala za nujno blagovno produkcijo in za osrečenje omejenega števila človeštva. To človeštvo bi bilo nekakšen krilni produkt "čeških sokolstva in italijanskega fašizma." To je v glavnem vsebina Wellsove knjige.

Največje Mladinski list, najboljši pomočnik za slovensko mladino!

ZDRAVSTVO

Poljudna beseda o higijeni in skrbi za zdravje.

ROENTGEN V ZOBNEM ZDRAVILSTVU.

Odkar sloni zobno zdravilstvo na znanstveni podlagi in ga lahko prištevamo med polno vredne grane splošne medicine, se uveljavljajo tudi pri spoznavanju in lečenju zobnih bolezni razni diagnostični pripomočki kakor pri drugih organih človeškega telesa.

Mnogo temnega nam lahko razjasne Roentgenovi žarki in v dobi avtomobilov, aeroplanov, radija itd. bi značilo nazadnjaštvo, ako bi se tudi v medicini ne posluževali epohalnih iznajdb zadnjih časov.

Prav živo mi je v spominu, kako se je obregnil ob me neki pacijent, češ, zakaj sem njegovemu sorodniku nasvetoval Roentgenovo slikco obolelega zoba, kar zdravljenje samo po nepotrebnem podraži ne da bi bil uspeh lečenja s tem boljši. Njemu da sem tudi zdravil večkrat zobe, pa mu nikdar ne nasvetoval teh modernih, nepotrebnih ceremonij.

Kritično objektivno presojajočemu pa se mora zdeti stvar v popolnoma drugi luči. Pred vsem mora obstojati gotova potreba, da nasvetuje zdravnik svojemu pacijentu Roentgen. In tako je tudi v zobnem zdravilstvu. Obstoja namreč cela vrsta kroničnih obolenj zobne pokostnice, pri katerih s konservativnim lečenjem ne pridemo do cilja. Odločiti se moramo tedaj za malo operacijo, ako hočemo ohraniti pacijentu zob in ga izbaviti nevarnosti trajnega zastrupljevanja po obolelem zobovju. V takem slučaju je neobhodno potrebno, da si preskrbimo popreje natančno sliko obolelega zoba in njegove okolice. Vršički korenik posameznih zob so v gornji kakor v dolnji čeljustnici v neposredni bližini važnih sosednih organov. Tako lahko segajo pod nosno duplino; ali koreni vseh sprednjih gornjih zob tik zadnjih gornjih zob pod dno čeljustne dupline (Highmorove dupline). Znano je, da poteka tik pod korenino dolnjih kočnikov in vrzeljakov včasih v neposredni bližini živčevje ter cevstvo dolnje čeljustnice. Pri obolenju takih zob so neposredno ogroženi tudi ti v bližini se nahajoči stvori. Zatorej je pred vsem važno, da se prepričamo o velikosti obolelega ognjišča nad korenikami. Nadalje se nam gre za določitev njegove kakovosti. V poštev pride granulom, cysta, vnetje čeljustničnega mozga, obolenje zobišč itd. Rontgenova slika nam jasno pokaže vsako najmanjšo spremembo v okolici zobnega vršička kakor tudi spremembe v zobiščih.

Bolezenski procesi, ki se razvijajo v okolici zobnih vršičkov po navadi razredčijo kostno tkanino, v katero segajo; oni se razširjajo takorekoč na njen račun. To velja predvsem za granulome in cyste, o katerih vemo, da naglodajo lahko celo sosedne organe kakor nosno ali čeljustno duplino.

Vse to nam izrazito pokaže Roentgenova slika in sicer v obliki male ali večje sence nad vbolelim vršičkom, dočim tiči zdravi koren v kompaktni kostni masi. Bolezenski proces pa lahko lahko tudi zgosti kostno tkanino in govorimo takrat o plastičnih vnetjih, kar tudi lahko ugotovimo na podlagi roentgeniranja.

Po navadi utrpi kostna tkanina potom tvorb, ki nastanejo v poteku trajnega obolenja zobne pokostnice. Velikost in obseg granulomov in cyst razberemo lahko samo iz rentgenograma, ali pa neposredno pri operaciji sami, ako smo jo podvzeli brez poprejšnje roentgenkontrole. — Vsak vesten operater pa si zasigura poprej vse diagnostične pripomočke, da lahko suče potem s tem večjim uspehom kirurški nož.

Pa ne samo v diagnostične svrhe pustimo roentgenizirati bolan zob; zanima nas tudi potek zdravljenja, takozvan roentgen kontrola. Včasih se zmanjšajo novotvorbe nad zobnimi vršički v poteku pravilnega lečenja zobnih korenik in par let po kliničnem zdravljenju se zaceli šele kostna rana, ki jo lahko nadzorujemo samo z Roentgenovimi žarki. Zanimive so primerjalne slike takih zob v raznih obdobjih, ko zasledujemo kako se manjša senca nad korenskim vrhom.

Tudi pri obolenjih zobnega nastavka ter zobišč nam služi Roentgen v diagnostične in kontrolne namene. Znano je, da tvori podlago predčasnemu izpadanju zobovja ginevanje zobnih nastavkov. Zobišča postajajo vedno bolj plitva, dokler ne morejo dati zobu nikake opore več, vsled česar izpade. Ako se hočemo prepričati o dejanskem stanju obolelosti posameznih zobišč, moramo zopet seči po roentgenogramu, ki nam točno zariše kako daleč je napredovala bolezen. Na podlagi njega se lahko raynamo pri zdravljenju. Če tiči zob še samo v zadnji tretjini zobišča pač ne moremo več misliti na izdatno pomoč; ako so mu dane še dve tretjini opore v zobišču, bomo zastavili vse naše znanje, da utrdimo in ohranimo pacijentu majajoče se zobe, s tem da jih izdatno fiziramo in eventuelno operativnim potom odstranimo nezdrave mehke in trde dele čeljusti.

Zob ne boli samo potom pulpine infekcije, marveč tudi vzdolž zobnega vrata, torej v zobišču, ki smo ga pri drugi priliki primerjali obešalnemu aparatu, ker visi zob v njem s pomočjo vlaken, ki tvorijo zobno pokostnico in pokostnico zobišča. Ta okostnica torej lahko oboli, ako se nahaja ob zobnem vratu trajno dražilo kakor zobni kamen, preširoka umetna zobna krona, plomba, ki sega čez rob zoba itd. V medicinski terminologiji govorimo o paradentitidah. Značilnost teh obolenj je, da se stvori plastično vnetje vezivnega tkiva, ki se zgosti, seveda zopet na račun obdajajoče koščene stene zobnega nastavka. Na roentgenslikah se vidi ob takih prilikah razširjen prostor okoli zobne korenike. Tako stanje je lahko začetek predčasnega minevanja zobnega nastavka in preide v takozvano paradentozo, to je že stanje v posledici kroničnega predidočega vnetja zobnega obešalnega aparata, ki je pa že zapustilo neizbrisne sledove tudi na koščenih delih zobišča, ki se ne vrnejo več v prvotno stanje in pripomorejo k predčasnemu izpadu zobovja.

Obolenje zobišč nastopi tudi iz nepoznanih vzrokov in govorimo tedaj o njih primarnem obolenju ne da bi moralo biti zobovje preobloženo ali pa s kroničnimi držali ob zobnem vratu ogroženo. Teoretično se dodomneva, da bi zamoglo biti vzrok takemu primarnemu obolenju zobišč motenje v notranji sekreciji žlez.

Na roentgenslikah se vidijo vse plombe in umetne krone in tudi najfinejši detajli obstoječih posameznih njihovih delov. Torej nam je tudi v tem smislu dana kažipot, kje lahko zagrabimo vzroke, ki lahko pri nadaljnem trajanju tako zavratno in uničujoče delujejo v škodo našega zobovja. Pravočasno spoznati vzrok bolezni se pravi poslednjo ozdraviti.

Roentgen ima torej tudi profilaktično vrednost, ki igra pri zdravljenju vseh bolezni prvo vlogo.

Pozabiti ne smemo h koncu še ene njegove blagodejne lastnosti, ki obstoja v tem, da zamore učinkovati tudi proti bolečinam. V marsikaterem slučaju neznosnega trpljenja v posledici vnetja zobne pokostnice lahko s smotrenim obsevanjem z Roentgenovimi žarki olajšamo gorje v nepopisno hvaležnost prizadetih bolnikov.

Mlad morilec.

Louisville, Ky. — V jezi, ker so ga njegovi starši zapodili domov, je 7 letni Parker Boyd ustrelil Bessie Bryson, staro 17 let, ko se je vrnil s svojega doma s puško na pozorišče. — Bryson je pazila na otroke v odsotnosti njih staršev.

Raketa za polet v svetovni prostor

Naša zemljica je postala premajhna za tehniko, ki drevi za vedno večjimi dimenzijami, in zdi se, da mora priti čas, ko bo neizmerno naraščanje vseh hitrosti nekako samo od sebe prebilo mogočni oklep zemeljske težnosti in se bo življenje raztegnilo tja preko sedanjih meja v tajinstveno vsemirje.

Misel, da bi človek nekoč zapustil zemljo in se dvignil v neskončni svetovni prostor, odkoder bi videl migljati našo zemljo kot nekakšno majceno blesteče zvezdo v temnem vsemirju — ta misel se je že pred kratkim zdela bogokletna možganska zabloda polblaznih matematikov.

Mi, deca dvajsetega stoletja, gledamo na to že drugače kot neši predniki. Svojčas so učenjaki natančno izračunali, da je železnica nemogoča, ker bi morala hitrost dvajset km na uro streti vsakega potnika v železnih vagonih, ljudi ob progi pa pripraviti ob pamet. In kaj so govorili o letanju po zraku? Zeppelina so imenovali starega norca z Bodenskega jezera. Santos Dumont, ki se je v Parizu poskušal z letali, jim je bil prismuknjeni Brazilijanec. Le tu pa tam je bil kdo toliko uvideven, da bratoma Wright iz Amerike ni odrekal zdrave pameti, ker sta skušala zavojevati zračne širjave.

Zdi se, da je starokopitnost tako temeljito zraščena s človeško naravo kot nobena druga stvar. Ampak kadar nemožnost postane resnica, tedaj se brž prelevi tudi Pavel in čudovito hitro pozabi, da je bil nekdaj Savel. Takšni smo vsi napram novotarijam.

Pot na mesec.

Kdo si še ni kdaj v tihi zvezdnati noči zaželel, da bi se odtrgal od zemlje in vzplul tja gori proti mesecu, srebrnemu čuvarju noči? Tako blizu nam je, da bi v letalu priletel do njega v sto dneh; pa vendar nam je nedosegljivo daleč, zakaj med njim in nami je ogromen prepad, nedojmljivi nič. Nekaj marog ha srebrno svetli plošči — to je vse, kar vidimo od njega s prostim očesom. A kljub temu vemo, da je tista svetla plošča krogla, da je nebesno telo kakor naša zemlja, s kontinenti in usahlimi oceani, da na njem kipe v nebo velikanska gorovja in ogromna žrela davno ugaslih ognjenikov. Torej dobro poznamo našega starega znanca. Poznamo tudi pot, ki vodi do njegovih tajnosti: daljnogled. Ta nam je že davno razblinil bajko o kovaču na luni. Ako pa namerimo nanj ogromni teleskop kakšne moderne zvezdarne, se nam vidi, da je mesec v dosežni bližini. Razdrapana gorovja bliče v slepeči svetlobi in mečejo neprodirno temne sence po okroglih lijakastih dolinah, ki so prepredene z globokimi zasekami.

Tako blizu se nam vidijo te daljne pokrajine, kot da plavamo v letalu tik nad njimi. Zdi se nam, da bi morali opaziti kakega izmed modernih zrakoplovov, če bi zdaj le priplul izza gorovja. In zares, skozi najmodernejše zvezdarniške daljnoglede se da baš še opaziti kotanjo, ki ima vsaj 150 m v premeru. Če bi bile na mesecu egiptske piramide, bi jih razločili kot točke. Zato se ni čuditi, da so o mesecu zrisani zemljevidi, ki niso nič manj natančni od zemljevidov naše zemlje. In kadar bo pristal prvi človek pod eno izmed tistih ogromnih gora, se mu ne bo bati, da bi se izgubil. Zdelo se mu bo, da kraje okoli sebe že zdavnaj pozna. Prav prijetno mu seveda ne bo, kajti na tem mrtvem svetu ni zraka, in po dnevi, ki pa je dolg 14 naših dni, je 150 stopinj vročine, po noči pa je še večji mraz. Mrtev in nem je svet tam gori; pred tisoči in tisoči let je že izumrlo življenje na luni. Mogoče se je globoko v žrelih ohranilo še nekaj zraka. Ameriški astronom Pickering je opazil v nekem žrelu lise, ki se neprestano gibljejo sem in tja. Zato domneva, da so to roji žuželk, ki žive v poslednjih preostankih zraka. Če je to res, tedaj bi tam človek za silo živel, v primeru seveda, da bi mogel prenesti velikansko toplotno menjavo na mesecu in pa če bi tja sploh prispel, o čemer pa ni dvoma, da se mu nekoč posreči.

Ali je daleč mesec?

V primeri z drugimi planeti, ki krožijo okoli solnca, je mesec silno majhen in njegova pot okrog zemlje je v primeri s potmi drugih planetov okrog solnca prav kratka. Če gledamo ves solnčni sistem kot celoto, se zdi, da se mesec zemlje skoro tišči in tvori ž njo skupaj neločljivo celoto. Astronavtu — tako imenujemo bodočega letalca po vsemirju, se ni bati, da bi na poti nanj zablodil kam drugam.

V primeri z drugimi kozmičnimi razdaljami je torej pot na mesec prav kratka. Kakšen trgovski potnik, ki je v svojem življenju 30krat prebrodil Atlantski ocean, je napravil enako pot, kot je med mesecem in zemljo. Isto bi lahko dejali o svetovnem potniku, ki je desetkrat obhodil zemljo. Le okroglo 400.000 km nas loči od našega soseda, kar za današnjo dobo menda res ni posebno veliko. Že brzovlak bi v nepretrgani vožnji prispel tja v pol letu, najhitrejša letala pa bi potrebovala dva do tri mesece; krogla iz puške teden dni, a svetloba ga doseže v dobri sekundi. Menda ni ovire, da bi človek s pomočjo moderne tehnike nekoč, na ta ali oni način, ne premostil te skromne razdalje.

Če bi zračna plast, ki obdaja našo zemljo, segala prav do lune, tedaj bi se dalo priti na njo morda z letali, recimo podobnimi tistemu, ki ga je zgradil Spanec Cierva. A zračni plašč je, tal, pretenak in sega kvečjemu 200 km visoko; morda ga je nekaj še v višini 1000 km, a nato pride prazen ledenomrzel svetovni prostor.

Oglejmo si nekoliko sliko, ki predstavlja zračni ocean naše zemlje do višine oziroma do globine 120 km! Prav na dnu tega oceana živimo ljudje. Najvišja gora Mont Everet se vzpenja sicer 9.000 m visoko, a je v tem primeru le majhen kamenček na gladkem morskem dnu. To so največje višine, do katerih se je človek kdaj povzpel. 30 km visoko se dvignejo registrirni baloni meteoroloških postaj. A brez ljudi, le instrumente poneso do te višine, nato se razpočijo in s padali prispejo aparati nazaj na tla. Visoko nad njimi pa se bočijo poti izstrelkov največjih dalekostrelnih topov. Granate dosežejo 80 do 100 km višine. Zračne plasti so tam že zelo redke in zaradi majhnega zračnega upora premerijo izstrelke ogromne razdalje. S tem bi bili pri kraju. Višje se ni doslej povzpel še noben človek, a tudi nobena stvar po njegovi volji. Ta slika nam torej ne daje kakšne posebne vzpodbude na kozmično pot, po kateri hočemo na mesec. Stvar pa vendarle ni tako brezupna, če si predočimo težave, ki ovirajo prehod naše fantazije v resničnost.

Strel v vsemirje.

Edini sovražnik lepo zamišljenega poleta v svetovni prostor je zemeljska privlačnost ali težnost. V čem obstoja ta težnost, ne ve povedati noben učenjak, a kako deluje, je znano vsakomur. Kakor naša zemlja, so privlačna vsa nebesna telesa, a čim dlje smo od njih, bolj pojema ta privlačnost. 1 liter vode, ki v domači kuhinji tehta skoro natanko 1 kg, se zlajša v višini 6.000 m že na pol kg. In če bi se debelušen zemljan mogel odtegniti naši zemlji v tisto oddaljenost, kjer plava luna, bi tam ne tehtal več kot kakšna cigara.

Težnosti se sicer ne da ogniti, a da se jo premagati in sicer z enako veliko silo, ki pa deluje v nasprotni smeri, t. j. od zemlje proč. Ko kamen zapusti roko, se giblje sam kvišku, a težnost ga neprestano vleče nazaj, ga končno premaga in kamen pade na tla. Če bi ga vrgli z večjo silo, bi odletel višje, ker je bila hitrost, s katero je zapustil roko, večja. A roka je šibka in se ne more kosati s privlačnostjo zemlje. Top je silnejši in pošlje granato prav visoko: do 100 km, kakor smo slišali. Pri premagovanju zemeljske privlačnosti gre torej samo za zadno hitrost, s katero se kakšno telo začne dvigati. Če bi mogli to hitrost vedno bolj večati, bi metki dosegli čedalje večje višine, a nazadnje bi jih zemlja vendarle pritegnila nase . . . Ne, pri neki začetni hitrosti bi se zgodilo, da metka ne bi bilo več nazaj. Dolgo ga je ovirala privlačnost, a preden ga je mogla premagati, se je praktično že preveč oddaljil od zemlje, dejali bi, da ga privlačnost ni mogla več dohajati. Metek se je iztrgal iz njenega območja in svobodno odletel v vsemirje. Tod ni nobenega zračnega upora več, nobene druge sile, ki bi ga ovirala, pot mu je odprta v neskončnost.

A da bi se to res zgodilo, bi morala znašati začetna hitrost izstrelka nekaj čez 12 km na sekundo. To je precej; s takimi hitrostmi do danes še nismo imeli opraviti. Če bi s to hitrostjo odletel iz Ljubljane proti Ameriki, bi bil v desetih minutah v Newyorku. Tale številka, 12 km na sekundo, naj torej veže na zemljo in do danes se nam je niti za trenutek še ni posrečilo doseči. Ta hitrost zavisi samo od velikosti tega ali onega nebesnega telesa. Ako bi hoteli odleteti s solnca, bi morala znašati brzina 600 km na sekundo, a na luni le nekaj čez 2 km. Če bomo torej enkrat tam gori, potem ne bo težko priti nazaj na zemljo. Prav lahko bi postali astronauti prebivalci ene izmed lun, ki krožijo okrog Marsa. Če bi živeli na njih ljudje, bi se morali popolnoma odpovedati nogometu, kajti pri najnedolžnejši brci bi žoga že odletela v vsemirje.

(Dalje prihodnjič.)

Likovič Ježa:

BOLNE ROŽE

Seminaristi kazenskega oddelka smo napravili majhen izlet v Begunje, kjer smo si ogledali žensko kaznilnico. Pravijo, da so taki izleti poučni. Prideš in greš. Težka zavesa se hipno odstre, košček življenja se ti pokaže v vsej nagoti in bolesti. Potem se pa zobet zabubiš med debele zakonike in upaš izluščiti zlato zrno resnice.

Na Gorenjskem, blizu tistega gorskega kota, ki je podoba raja, stoji star grad, siv in puščoben; v njem je nastanjena ženska kaznilnica. Sem smo se torej odpeljali oni sobotni popoldan v maju. Vlak je enakomerno hropel, vmes so butali železni odbijači voz, brzojavni drogi so neumorno plesali vzdolž proge, črne žice so se neprestano vijugale, dvigale se in padale. Tovariši so krožili fantovske popevke: Pa nam se dekle smili. . . Na zelenih holmih so se smehljale lažene Marije, za svetlimi dobravami je pozvanjalo, zlati oblački so pogledavali izza modričastih gor. Pod cvetočimi bregovi so se stiskale vasice, med sadovnjaki so se bleščeli pisani čebelnjaki; star križ na samem, opleten z rumenimi rožami; kapelica z rdečo streho, mesto v daljavi. Vedno se ponavljajoča slika, prijetna in uspavajoča, vedno ena in ista popotna posem drdrajočih voz in hropeče železne kače, ki se grize med mehko valujoče žitne poljane, skozi smrečne loge proti belim planinam — — —

V kaznilnici so nas že pričakovali. Razkazovali so nam razno zgodovinsko drobnarijo, vzorne vrtove, razlagali kaznilniški sistem, opozarjali na dobrodelnost ustanove, vse tako kakor je običajno pri podobnih na pol svečanih obiskih, pravo kramarsko ponašanje z vso to revščino, ki se ji pravi blaženi red. Zanimala me je shramba za obleko kaznjenk, v kateri so bile pripeljane. Težak zrak nam je udaril nasproti; v mrzli, temačni kamri se je plesnobni duh mešal z mamljivimi dišavami, z vonjavami raznih lepotil, zdelo se mi je, da diši po težkih cigarah in močnem vinu, po revščini in prepereli slami, po zvezdnih nočeh, ljubezni in rožah. Sicer je tudi sem posegel kaznilnični red s svojo neusmiljeno roko, a vendar je dihalo iz svilenih oblek, pisanih klobučkov, svetlih šolncev s pokvečenimi petami, zaguljenih ogrinjal z velikimi rožami še vedno ono življenje, ki se raje samo sebe zgrize, ubija, kot da se podredi. Vmes so se skrivale zmečkane rute, rumene, rdeče in pikčaste, steklen lišp, kmečka krila, star neroden dežnik, natrpana cula . . . use skupaj veren odsev onega, kar je oskrunil svet in nato izpljunil kot izvržek ulice. Za vsem tem pa sta tičala in se bratovsko družila greh in beda; vsaka svilena petlja, raztrgana nogavica, zamazana bluza, zaprano krilo s cenenimi čipkami, vse je bilo eno samo ogledalo pogubljenih obrazov in lic, ki smo jih srečavali pozneje po vrtu. . .

Tam smo jih končno našli. Večinoma so mlade cestnice, še vedno izzivajoče in nevkročene; med njimi se sučejo lahkoživke z uvelimi lici, svetlolase Štajerke, nočne znanke zagrebških ulic, ljubljanske punčke, drobne in bledične, Posavke s srebrnim smehom, sloka dekleta iz južnih krajev, iz Srbije, od morja in bogve odkod. Pravo pribežališče grešnic, izgubljene hčere, bolest in sramota celega naroda. Vmes pa smo srečali predrzne tatice, zanemarjena kmečka dekleta, ki jih je mesto okužilo v zgodnji mladosti. Med cvetličnim grmičevjem se skrivajo nezakonske matere, sramežljive in čudno ponižne, kakor da jih je prerodila bolestna skrivnost rojstva; v blazni grozi so napravile obupni čin in podušile, zamorile novorojenčke. Ko so nas ugledale, so se vse za hip zdrznile, nato pa so se razšle med gredice in dišeče trave, Magdalena pri Magdaleni, z velikimi, žalostnimi in spokornimi očmi, polne nepotešenega koprnenja po nečem lepšem in pravičnejšem. Dvakrat sužnje našega časa, kaznovana zato, ker jih je svet vrgel v greh in bedo.

Ko smo se razgovarjali z njimi, smo vsi občutili, da so na dnu srca še vedno dobre, vsaka ima še očuvano belo skrito kamrico, kamor se povrača v tihih večerih, in sedaruje, moli in zadostuje Njemu. Opazil sem, kako so nekatere še vedno zardele, ko so si razpasajeni tovariši dovolili drzno šalo. Torej je v njih še vedno ona dragocena osnova, ki še ni načeta, spodjedena, še se zavedajo ženskega veličanstva. Treba bi bilo tedaj le nekoga, ki bi se ponižal med te reve, treba bi bilo nežne, prijateljske roke, ki bi nalahno potrkala na kamrico njihovega srca in jim pokazala pot v občestvo luči, miru in ljubezni. Treba bi bilo, da vrnemo te uboge Magdalene angelom varuhom, ki radi njih jočejo pred božjim prestolom in obtožujejo krivični svet. . .

Pod ozidjem sem našel mlado jetnico, z velikimi, otožnimi očmi; slonela je kraj gredice in pela cvetje. Nekam okorno je segala po rdečih rožah in smukala bolne lističe, obirala plesnivo zel. Ogovoril sem jo. Lenobno, skoraj uporno se je dvignila, kot da jo tlačijo k zemlji težke, železne verige z debelimi zakovi. . . "Nina sem, od morja so me pripeljali, mladi gospod." Zastria si je oči in se živo zazria v južno nebo, polno leseketajoče se modrine in zlate sinjine. Široki rokav raševinaste obleke ji je spolzel preko komolca, bela in mehka lakt je blisknila, v solnce so se posvetili negovani, barvani nohtovi drobne ročice. Lahna guba pod očmi je vabljivo osenčila malce upala lica, kar ji je dajalo izraz trpke zrelosti. — Popravila si je ruto in zdraženo potožila: "Ah, to debelo ozidje! Mrzlo je tu, dolgočasno. Te večno bele gore! Preveč miru, preveč pokoja. Zvečer se boste vrnili v mesto, me pa bomo ostale same med pobožnimi sestrami in štele korake, kdaj se zgrne noč na bele gore. — Veste, nadzornica me ima rada. Imate cigarete, gospod?" Zasmilila se mi je kakor prezebla sinička, ki kljuncka po zamrzlem okencu. Ponudil sem ji šop cigaret; hlastnila je po njih in jih skrila v nedrija. Začela sva kramljati. Pravila mi je o morju, o ladjah s pisanimi jadri in belim dimom, o čolnih in bogve čem. Spomnila se je svojih oblek, svetlih šolncev, ki so jih ji kupili veseljaški kavalirji. Postala je razposajena, polglasno je zagostolela pesem dalmatinskih mornarjev: "Vrbniče nad morem, visoko planino. . . ustani sestrice. . . " Radovednost me je zmagala, da sem jo vprašal, kaj je zakrivila. "Nič nisem zagrešila, gospod," se je nevedno nasmehnila. Dvignila je drobni ročici z barvanimi nohti, kakor da se brani nadaljnega vpraševanja. Odbežala je po vrtu, kjer se je skrila med rdečkastim grmičevjem. Čudno! Katerokoli sem vprašal, kaj je zakrivila, vsaka se je izognila neprijetnemu vprašanju. Le ena je priznala svoj strašni greh: zadušila je dete zato, da ne bi kdaj grešilo tako, kakor je on, ki jo je zapeljal.

Nekateri tovariši so odšli v grad, da si ogledajo še to in ono, drugi pa smo ostali na vrtu in čakali na odhod. Za rdečkasto streho kaznilnice se je bočilo nebo, modro in tiho, kakor da je prisluhnilo onostranstvu. Od nekod je prihajalo prijetno šumljanje, sladkobna vonjava se je razlivala preko mehkih trav; v rebri se je zibal cvetoči vrh drevesa, zlatokljun kos se je gugal na njem in klical večer izza gora. V dolini je pozvanjalo, vmes je bilo čuti padanje voda na skritem jezu, cvrkutanje žuželkov, dolgočasno lajanje, kukanje sive ptice v logu. . . Jetnice so se vračale skozi cvetoči vrt, sklonjene in mirne; zlata zarja, ki se je razprostirala nad stenami triglavskih gora, je osvetljevala sive, samotarske postave jetnic, polzela je za njimi počasi in pruvidno, kot da se boji trudnih, drsajočih korakov grešnih deklet. . .

Vlak je pošastno drvel v svetlo noč. Ni nam bilo do govorjenja; komaj smo čakali, da se je zasvitalo v daljavi mesto, nad katerim so se kršlali zelenkasti pasmeni; ognjena meglica je ostirala nejasne obrise visokih stavb in cerkva, le Marija na Rožniku je bila še bela in čista kot še nikoli. Zvezda med zvezdicami. . .

Za nami pa je ležala gorenjska stran, temačna in tuja. Daleč tam pod obiakovimi planinami je moral biti onj grad s črnimi in mrzlimi kamricami, kjer venejo lepa dekliška lica, kjer hrepene jetnice po rumenem majskem solncu. Sirote! Kdo vas je oropal najlepšega, kdo vas je pahnil v greh in bedo, da se ne morete veseliti majskih večerov? Kedaj bo pozvonilo tudi k vašim šmarnicam, prelepim ter dehtečim po odpuščanju, ljubezni in milosti božji?. . .

RAZNE VESTI

CLEAVER UŠEL IZ ZAPORA.

Z njim so pobegnili še štirje drugi jetniki.

Wheaton, Ill. — Charles (Limpy) Cleaver, ki je pozi obtožbo, da je bil voditelj roparjev, ki so v februarju t. l. oropali železniški poštni voz za $133,000 v Evergreen Parku, je v nedeljo zjutraj skupno s štirimi drugimi jetniki pobegnil iz okrajne ječe v Wheatonu.

Jetniki so skozi železno omrežje pobili na tla jetniškega čuvaja s težkim predmetom, mu odvzeli ključe celice in odprli vrata ter ga vrgli v celico in zaprli. Nato so odšli v šerifovo sobo, kjer so pobrali par pušk in revolverjev in odhiteli z njimi na dvorišče. Tam so zasedli avtomobil in pobegnili proti Maywoodu.

Policija išče Cleaverja in njegove tovariše v Melrose Parku in drugod, kjer je imel Cleaver mnogo zaveznikov. Okraj DuPage je razpisal nagrado $500 za ujetje beguncev.

Nesreča na križišču.

Stonigton, Ill. — John Hammond, star 50 let in oče osmih otrok, in njegov enajstletni sin Kenneth, sta bila v nedeljo ubita od vlaka Wabash železnice, katerega sta skušala prehiteti na križišču s svojim avtomobilom.

Naročajte avto znake S. N. P. J.

Na željo več društev je gl. urad preskrbel avto-znake. To so krasno izdelane okrogloploščate tablice, z znakom S. N. P. J., in namenjene so za avtomobile članov jednote. Na društva smo razposlali podrobna pojasnila glede teh znakov, na čisto pa apeliramo, da jih pridno naročajo. Naročila sprejemajo društveni tajniki.

Vincent Calcina,
predsednik S.N.P.J.

Janko Telban:

Skozi življenje

Na Pijavi.

Dolgo sem spal — dolge temne noči. Zbudil sem se v zaduhli, vlažni sobi, smrdeči po plesnobi. Vsi udje so mi skoraj odpovedali službo, tako da se komaj premikam. Počasi se mi povrnejo moči in oditi moram k delavskim stotnijam na Pijavo. Dolgi marši cele noči, zapuščene, razstreljene hiše. Opustošeni vrtovi, nov razdejan svet, samo ceste, te dolge bele ceste. Prekoračimo reko Piavo, — velika in široka je. Omerzo ostane za nami; ustavimo se v Motta di Livenzzo, kjer je za enkrat naše bivališče. Mesec januar je, snega ni, vendar vleče mrzel veter. Oken ni, vrat ni v naši spalnici, tudi streha pušča, k sreči je še dosti lepo vreme. Hrana je nezadostna; riž in polenta dan za dnevom, vedno ista pesem, kakor obrabljena lajna. Delamo na cesti, grabimo blato in posipamo s kamenjem, katerega nosi sto mož v vrečah. Pač čudna italijanska logika! Večkrat pridem v mesto, kjer so skladišča kruha, katerega izkladamo z avtomobilov. Italijanski šoferji mečejo kruh na tla, in ko ga hoče kdo od ujetnikov pobrati, ga raje pohodijo. Ljudje brez srca. Civilni prebivalci so nam sovražni ter nam vedno žugajo, kakor bi bili mi krivi vse te mizerije.

Skozi naše okno se vidi beneška ravnina, dolga, nepregledna. Tam proti vzhodu vstaja solnce iz morja. Tiho vsenaokrog — bela cesta vsa svetla se blišči v mladem jutru. Ti, bela cesta, pelješ proti vzhodu, v prostost. V mislih hitim po tebi, po tvojem gladkem asfaltu, dalje, vedno dalje, tam v dalji se že kopije Trst v valovih jadranskega morja — še malo dalje, in že sem v objemu mile slovenske zemlje. In ti, majka, ali te bom še našel živo — ali ni sovražnik vse razdejal? Spodaj se začuje rezek glas: 'Andiamo lavorare!'

Prokleto sanje — zopet je pusta vsakdanjost. Lopate zaropotajo, ob strani se bliščе bajoneti; stara pesem se začne, le cesta, vsa svetla, sameva proti vzhodu.

Prvi beg.

Noč je temna. Sobota je in jutri je Svečnica. Štiri sence se plazijo počasi po koridorju na verando. Spodaj pred vrati hodi straža, enakomerno, monotono. Veranda je temna, obraščena z divjo trto. Tam daleč nekje bije ura dvanajst. Zavihtim se čez ograjo, deblo divje trte drži mojo težo; počasi v nižino, še par metrov manjka, pa saj so spodaj mehka tla. Skok se je posrečil, in za njim drugi, tretji, četrti. Temna je cesta pred nami. Nekdo prihaja. Stisnemo se k steni — mimo gre, ni nas opazil, — štiri sence izginejo v noč.

Valovi Livence, ki je precej široka in globoka, šepetajo pesem o prostosti. Moramo čez, ti nočna tajinstvena reka. Čolnov ni; tam v dalji so trije mostovi. Italijanska straža kuri na njih in blesk ognja odseva daleč naokoli. Sredi je razstreljen železniški most. Plazimo se po trebuhih do njega, nahaja se v popravilu. Ozka brv drži do srednjega stebra, pod nad vodo, ena sama deska. Moramo po njej, druge pomoči ni. Po kolenih se plazimo naprej, previdno in počasi; deska škripije, ko bi le ne bila tako temna noč in tako hladne vode! Na stebru sredi reke. V ogrodju zaškripije, kot bi se odprla vrata. Mogoče je straža. Fantje, pripravite bodala! Zopet je vse tiho, le veter ječi preko razstreljenega železnega ogrodja. Most je prazen — še drugi del reke. Minila je ura, in spet začutimo pod nogami trdno zemljo. Mraz je in tako temna noč, da ni videti roke pred seboj. Udarimo jo po železni cesti naprej v noč. Psi lajajo, tam v vasi sveti luč, a železna cesta nas pelje skoraj brez šuma proti vzhodu.

Prešla je ura. Pot nam zastavi na neki postaji italijansko taborišče. Krog in krog ognji. — Straže streljajo v zrak, pojejo, vpijejo. Zašli smo predaleč, skoraj nas vidijo. Na tla in po trebuhu nazaj; obiti moramo taborišče. Napravimo ovinek, močvirje se razprostira krog in krog — k sreči ne preveč globoko. Dolga močvirnata trava se zapleta krog nog in trnje seka v roko, po obrazu. Zopet sta pretekli dve uri, ko zadenemo na železniški nasip. Naprej!

Tam v dalji se svetijo luči. Menda je Portoquara. Pot nam zastavi zopet reka — most je razstreljen. Reka ni preveč široka. Na vodi se sveti nekaj belega; splav je. Zlezem na splav, ki pa sega samo do srede vode, a je k sreči pritrjen z vrvmi na obeh straneh. Ko tako ležimo na splavu sredi vode, zaslišimo korake italijanske straže na nasprotnem bregu, ki je od nas oddaljen kakih dvajset korakov. "Grom in strela!" — kletev mi je obstala v grlu. Mojemu tovarišu na nasipu je padla na tla pločevinasta steklenica ter zadela na železno tračnico. Rezek glas pretrga nočno tišino. Zleknem se na splavu sredi vode kakor kos lesa — vendar se moja postava odbija do vode. Straža na nasprotnem bregu prižiga žveplenko, ki pa v vetru kmalu ugasne. Četrt ure preteče — vse tiho, straža se odalji. Za hrbtom začujem plazenje tovarišev, ki so prišli na splav, ki se nagne in bi bil skoro zdrknil v vozgrabil za nogo, ker so bili modo, da me ni eden tovarišev ji udje trdi od mraza in nepremičnega ležanja. Prerežemo vrv in veslamo mimo slavne kraljeve italijanske straže na nasprotni breg. Hitro za nasip, potem pa brž dalje, dela se dan. Plazimo se mimo italijanske stražnice; podčastnik pride na vrata in predno je imel čas kaj opaziti, smo že izginili v globoko obraščen jarek. Prebredem do pasu vodo ter se skrijem na njivi med koruzo.

Dan mine mirno v koruznem bičevju. Mokra obleka se posuši na telesu. Ko pade prvi mrak na zemljo, se podamo zopet na pot. Pred nami leži Portuquaro in ceste so polne italijanskega vojaštva, tako da ne moremo naprej. Ležimo v velikem vrtu, kar prineso štirje Italijani zaboj, ki so ga menda ukradli na kolodvoru ter ga začno odpirati komaj deset korakov od nas. Naenkrat poskočimo mi štirje na noge — Italijani v beg, mi tudi — čez cesto med vinograde. Pasirali smo mesto.

Pot nam zopet zastavi precej globoka voda. Hitimo ob njej in pridemo do železniškega mostu, ki je k sreči cel. Na oni strani gori v čuvajnici luč in čez most so položene železne plošče, ki ropočejo pri vsakem koraku. Plazimo se po kolenih in po komolcih ter pridemo srečno na drugo stran, potem pa po železniških tračnicah dalje v temno noč.

Tekom noči se še pojavijo različne zapreke, katere pa srečno premagamo. Proti jutru leži pred nami Latisana in pot nam zastavi Tagliamento. Velika, globoka reka, ker smo blizu morja. Na vseh mostovih straže, plavati pa znava samo dva. — Skrijemo se v neko kaverno in zakurimo ogenj. Vsi smo premrzli. Dela se jutro in ljudje gredo na delo. V kaverni skrite nas najdejo civilisti ter nas z velikim vriščem peljejo k orožnikom, karabinjerjem. K sreči se nam je posrečilo neopaženo odstraniti bodala, ker drugače bi nam šla trda. Dobili smo vsak po par udarcev z bičem po hrbtu nakar so nam pobrali vse, kar smo imeli: denar, slike, samo žilico so nam pustili, kot edino orožje ljube domovine. Potem pa v zapor, kjer se zopet enkrat naspimo v senci bajonetov.

Zbudimo se pozno popoldne. Kosti bole od trdih desk in strežnica nam prinese še toplega kruha, vsakemu po en hlebček. Raziskujem zid in deske; mogoče bi se dalo priti na plano. Vse je popisano s svinčnikom v raznih jezikih. Naletimo na sledeči zapisek: "Ako bo še kateri izmed Slovencev tukaj zaprt, vedi, da sem bil jaz pred njim. Rodil sem se v lepih Slovenskih goricah, kjer jih menda ne bom videl več, ker sem že zelo truden življenja, dasi sem še mlad, zelo mlad. Ujet sem bil že pri prvem napadu. Naše topništvo je streljalo prekratko, baš nam za hrbet. Spredaj granate, zadaj železni drobci, tako da nismo mogli nikamor. Prišli so Italijani in morali smo z njimi. Odpeljali so me v južno Italijo, kjer sem pretrpel križev pot ujetništva dolge mesece. Zbudilo se je v meni domotožje, rad bi videl še enkrat lepe slovenske gorice in neke noči sem ubežal. Dolga je bila pot, tedne in tedne. Hodil sem podnevi in ponoči, preoblečen v žensko, ker je moj obraz še nežen in nosil sem jerbas. Prekoračil sem še Tagliamento in bližal sem se svobodi. Še par dni in končano bo trpljenje. Pa privozi za mano karabinjer na kolesu — opozorile so ga straže — mimo katerih sem šel. Sumljivi so bili moji čevlji in ti so me izdali. Zahteva, naj se legitimiram, kar seveda nisem mogel. Zaprli so me v to luknjo, kjer počasi umiram od domotožja. Dnevi beže. Orožniki so me vzeli k sebi. Snažim jim obleko, puške in čevlje. Vzljubili smo drug drugega in dajo mi več prostosti. Obljubiti sem jim moral, da ne bom več zbežal. Minilo je par mesecev, in nisem se imel pritožiti nad ničemer. — Skoraj sem na usodo že malo pozabil. Pa je nekdo karabinjerje ovadil in prišlo je povelje, da me morajo poslati na trdnjavo v Verono. Zopet sem zaprt v tej zaduhli celici. Obupan sem. Zastonj je bila vsa ta dolga pot. Jutri me odpeljejo zopet nazaj v trpljenje. Ne vzdržim več in truden sem življenja. Pa še tako mlad, tako zelo mlad. Izdal sem orožnikom napačno ime — ((prav tako kakor mi), in nihče ne bo vedel, kdo sem in kaj sem.

(Dalje prihodnjič.)

Milan Pugelj:

UBOGA DEKLICA

6.

Marec je v deželi, spomlad se je že pričela. Danes je sijalo ves dan solnce, bilo je tako milo, mlado, zdravo in toplo, da se je v njem vse smehljalo, gora in dolina, človek in žival. Zdaj je večer, še ves blažen in prijazen, še ves poln tistega toplega smehljaja.

Okno Pravnikove sobe je na stežaj odprto. Sam sedi na mizo, elegično podpira glavo, rahlo vzdihuje ter obnavlja svoj žalostni in še vedno skeleči spomin. Pred njim na mizi leži pismo Kamile, ki je odšla tisto noč, ko ji je povedal ravnateljevo zahtevo. Videl je ni več, nemara je tudi več ne vidi. Ko se je zjutraj prebudil, je bil sam. Na mizi je ležalo rožnato pisemce, njeno otožno slovo.

Pravnik čita.

— Dragi! Uvidim, uvidim. Zaradi mene bi moral pustiti odlično službo, ločiti bi se moral od domačega kraja in najti kje drugod morda ponižujoč zaslužek. Tega ne zahtevam. Pojdem sama, ti pa ostani zdrav in srečen.

Grem strašno nerada. Še nikoli nisem tako bridko čutila, kako revna, uboga, plašna punčka sem jaz. Kako se bojim neznanega brkatega obraza in rdečih, mesnatih rok. Vsa se tresem, ah, strepetati hočem od groze.

Rekla sem ti, da še ne vem, ali te imam rada. To ni res. Imela sem te rada od tiste prve noči, ko sem te pripeljala veselega v svojo sobo. Samo enkrat sem prej ljubila. Bil je neki plavolasi komi, toda lep kakor bog. Ali tedaj sem ljubila njegovo telo, njegovo zunanjost. A zdaj ljubim tvojo dušo in tej ostanem zvesta vse svoje življenje. V tebi sem našla tisto, kar so mi dajale prej pesmi. Ti, Bogomir, si moja pesem.

Mislim, da bi tekla ta trenotek do reke, zlezla na ograjo mostu in se vrgla v globočino. Ali ti ne veš, kako silno se bojim. Zdaj je zima, šele februar, in voda mrzla, mrzla kakor strup. Moje telo poznaš, ti veš, kako je nežno. In vendar! Gorje, gorje! Morda pojdem!

Ptička sem zbudila ravno zdaj — ponoči. Se je silno preplašil. Iti morava, kaj hočeš, ubožček. Frčal je nekam v noč in tako čudno je čivkal.

Če je res, da ostane po smrti telesa duša še živa, pridem gotovo k tebi po zadnje srčno slovo. Potem odplavam v neznane prostore.

Ko bi mogla, bi iztrgala zdajle dušo iz prsi in ti jo pustila. Naj gre telo po svetu, to prostaško telo, ki mora služiti za hrano, toda duša naj ostane pri njem, ki ga ljubi.

Moj ljubi, moj zlati Bogomir. Ti si zaspal, toda mučijo te nemara težke sanje. Zato postavim rože na nočno mizico k tvoji glavi, da ti bodo dišale in pregnale mračne podobe. Zdaj pojdem in te poljubim nalahko, tako, da te ne zbudim. Zadnjikrat, zadnjikrat. Srečno!

S svojo dušo večno tvoja Kamila.

Pravdnik vzdahne, pogleda na uro in vstane. Zvečerilo se je, zato prižge luč. Danes je povabljen spet prvič po dolgem, dolgem času k ravnatelju. Treba se je preobleči.

Stopi nazaj k mizi, spravi pismo v predal in ga zaklene. Potem gre k omari in išče hlače. Oblači se zamišljeno, počasi. Ravnotako odhaja.

Pri ravnatelju je vse razsvetljeno. Že na stopnicah sliši klavir in dunajski valček. Ko pozvoni, naenkrat vse utihne. Trije, štirje šume in tečajo po predsobi. Vrata se odpro in najmlajša ravnateljeva hčerka se igralsko priklanja in govori z resnim, ponarejenim glasom: Dober večer, nezvesti prijatelj!

— Mama, kliče starejša, sprejmi izgubljeno ovčico!

— Poglejte našega psička, veleva srednja. Tukaj je, za mano! Sem pojdi! Vidite, kako je zrastel. In kaj še vse zna. Sedi!

Mali beli in črnolisasti psiček sede.

Pravnik si žalostno misli: Ravno takega je hotela za god Kamila.

— Sedi! Prosi lepo!

Psiček sedi na zadnjih nogah, drži prednje kviško in pomeškuje.

— Priden. Vstani! Daj taco! Tako! Še drugo! Tako. Zdaj pa skoči čez roko. Tako. Priden, ja!

Zadaj stoji Gorjač s svojo veliko gornjo ustnico in se oglasi: Škoda, da ni vol.

— Zakaj?

— Če bi znal vol vse to, bi bilo še sijajnejše.

— Pojdimo, vabi gospa, stopimo v sobo.

Tam čaka gospod ravnatelj. Pomoli prijazno roko in reče tiho, diskretno: Nič nič. Ne ženirajte se. Bodimo kakor prej.

In tudi gospa ravnateljica najde priliko, da zadosti svoji tihi želji. Pelje ga v možev kabinet in ga posadi na stol.

— Saj veste, kaj mislim, prične prijazno. Bilo mi je prav hudo, ko sem čula. Ali ga ni škoda, sem se vprašala. Ali že tedaj sem bila prepričana, da je to samo zmota, zabloda, ki jo kmalu popravite. Kako sem bila vesela, ko sem zvedela, da ste spet vse uredili. Poglej, sem dejala možu, kako hitro zna najti v življenju ravnotežje! Častitam vam, kljub vsemu ste le mož.

— Hvala.

— Zdaj ste spet sami?

— Da, popolnoma sam.

— In ona je odšla?

— Odšla!

— In se ne vrne?

— Ne vrne se!

— Tako je prav.

Gresta v sobo, kjer poje klavir. Pravnik je bled in sede v naslonjač, ki stoji čisto v ozadju tik stene. Boli ga srce, srce.

(Konec.)

SMEŠNICE

Razumljivo.

Zgodilo se je, da je debel trgovec dobil pri teku prvo nagrado. Vse se je čudilo temu čudežu.

Ko so ga vprašali, na kak način je mogel s tako brzino preteči precej dolgo progo, je dejal zmagovalec: "Prav lahko. Predstavljal sem si, da je za mano davčni eksekutor, pa me je kar samo od sebe gnalo naprej..."

Božanje zabranjeno.

Natakarica v neki ljubljanski točilnici staremu gostu: "Jaz se ne dam od vas več božati, da veste!"

"Zakaj neki, gospodična Lida"

Natakarica: "Ker sem zvedela, da je po policijskih predpisih zabranjeno otipavati poleg hranilnih tudi vse druge predmete, ki nudijo užitek."

Mira: "Kdaj si se zaljubila v Dušana?"

Dragica: "Takoj, ko sem zvedela, da ima v Chicagu večje podjetje..."

Dobrosrčna hčerka.

Mati: "Lizika, daj mi svoje raztrgane obiekice, da jih podarim siromašnim otrokom!"

Lizika: "Počakaj, mamica, bom takoj strgala še eno bluzico..."

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (May 31-28) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani S. N. P. J. dopošiljajo $4.80 za leto, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.20.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani dopošiljajo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto $1.20.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

RAD BI IZVEDEL,

kje se nahaja Marija Koprivc, sedaj omožena se piše Sajovic, doma iz vasi Ločica št. 72, Vransko na Štajerskem, Jugoslavija. Njen zadnji naslov leta 1920 je bil Euclid, Proproty str. — Cleveland, Ohio. Imam ji poročati nekaj zelo važnega v njeno korist. Rojake prosim, naj mi sporoče njen naslov ali pa ako bo čitala ta oglas, naj mi piše na naslov: Anton Chebin, Box 334 — Fredericktown, Pa. — (Adv.)

Ozdravljena težkega slučaja neprebavnosti.

Miss Lucy Moore, Conway, S. C., pravi je Nuga-Tone odstav na njeno željo. Ona sama trpela vsled neprebavnosti in njen stan je bil tako slab, da je mislila, da ji ne mogoče več jedila z slastjo živati. Po kratkem času, ko je začela uživati Nuga-Tone nam je pisala, da je z uspehom zelo zadovoljna, in da lahko vse vživa, ne da bi kaj škodovalo.

Nuga-Tone je znamenito zdravilo. Pomagalo je več kot milijonu možem in ženam zdravja in moči. Nekateri so imeli slab apetit in zaprtje, drugi so trpeli na nervoznih želodcu, jetrr in ledvic, ali vnetnem mehurju, glavobolu, izgubi spanja in težkem ter mučni in slabih boleznih, ki so jih grenile ure življenja. Ako vi trpite na kateri teh bolezni, bi morali jemati Nuga-Tone. Kupite ga lahko v trgovini z zdravili. Ako ga vaš trgovec nima v zalogi, mu recite naj ga za vas naroči od zalagatelja zdravil. (Adv.)

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati slovensko? Naroči "Slovensko - angleško slovnico" katero jei zdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

VABILO NA PIKNIK

katerega priredi

Slov. Brat. Podp. Samostojno društvo Maxhom

JOHNSTOWN, PA.

v nedeljo, dne 17. junija 1928
na Joe Gričarjevi farmi.

Pričetek ob 4. uri popoldne.

Uljudno so vabljeni vsi člani, posamezni rojaki in rojakinje, domači in iz bližnje okolice, da nas posetijo v obilnem številu.

Na tem pikniku bomo obhajali 12 letnico obstanka tega društva, zakar pričakujemo velike udeležbe. Člani, ki se ne udeleže tega piknika, plačajo $1.00 v društveno blagajno. Ni se treba bati slabega vremena, ker nam je brat Gričar postavil "Dancing Floor" s streho, za vsestransko dobro postrežbo nam bo preskrbel zato izvoljeni odbor.

Vstopnina za moške 25c. Ženske so vstopnine proste.

Torej pridite vsi in se zabavajte z nami na piknika 17. junija, kliče in vabi
DRUŠTVENI ODBOR,
Frank Zalar, tajnik.

ZNIŽANA CENA KNJIG

KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane.....$2.00
SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo.....$1.00
ZAKON BIOGENEZIJE—tolmači naravne zakone in opisuje razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro 75c
PATER MALAVENTURA—V KABARETU—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami.....75c
ZAJEDALCI—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki.....75c
JIMMIE HIGGINS—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek 60c
ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo.....15c
"HERTENICA"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom —mehko vezana, stane samo.....10c
"INFORMATOR"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo.....10c

Vse knjige skupaj vam pošljemo za $7.00.

Pišite pošje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V
TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA